

УДК 711.2:711.4.01

Дюжев С.А.,

Інститут архітектурного менеджменту, м. Київ
sdyuzhev@gmail.com, 0000-0003-0218-1231

**ОНТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ І СЕМАНТИЧНІ РОЗРІЗНЕННЯ
ЗМІСТУ КОНЦЕПТІВ "ДУХ МІСТА", "ДУША МІСТА", "ТІЛО МІСТА"
ЯК СКЛАДОВИХ ФЕНОМЕНУ ДІЙНОСТІ РОЗСЕЛЕННЯ
(трактування поняття "mind" як засіб збагачення
креативно-рекурсивної концепції розселення)**

На базі аналізу практики перекладу та трактування понять "mind", "свідомість", "психіка" запропонована версія семантичного змісту та логосистемної суперпозиції поняттєво-термінологічного поля взаємодії трансцендентних полярних засад у контексті уявлень креативно-рекурсивної концепції дійсності розселення.

Накреслено змістовне розрізнення і онтичне поєднання узгодження визначення понять (концептів) "дух (ум, розум) міста", "душа (психіка) міста", "тіло (ландшафтне ціле) міста" задля удосконалення і версій можливого переформатування теоретико-методологічної бази містобудівного планування.

Ключові слова: душа, дух, свідомість, психіка самовизначення, пам'ять уміння (mind), рефлексія, дійсність розселення, дух міста, душа міста, тіло міста.

Приводом для розгляду даного тематизму був дуже цікавий матеріал стосовно термінологічних питань, формування української філософської термінології, що міститься у 5 номері журналу "Філософська думка" за 2015 рік (тема – термінологія) [1]. Центральним матеріалом є термінологічна дискусія "переклад як (не)порозуміння", де ключовим поняттям для перекладу визначено англійське *mind*. Як зазначається у вступі, автори перекладів трьох текстів, що належать до різних філософських традицій (А. Гурвіч, Р.Дж. Колінгвуд, Д. Чалмерс) надали підстави для обговорення можливих перекладів ряду термінів українською. Це є також актуальним й для теоретиків і практиків планувального управління (містобудівного планування, проектування та регулювання), що здійснюють пошук нових трансформаційних стратегій гармонізації дійсності на базі положень філософії розселення [2]. Базовою для даної філософської конструкції є креативно-рекурсивна концепція дійсності (світу) розселення, який ґрунтується (утворюється) завдяки "зустрічі" та "перерізу" двох трансцендентних першооснов ("джерел") – Вічності (світ Руху) і Нескінченності (світ Форм). Трансцендентний дуалізм фондує позиції Духа як

інтенційного енергоджерела Руху і Души як интенційного інформоджерела Форм. З цих позицій можна провести аналіз версій перекладів та трактувань поняття "*mind*", а також визначити об'єм семантичного змісту в описі й нормуванні понятійної картини дійсності розселення.

В рамках вищезгаданої термінологічної дискусії А. Леонов (автор перекладу параграфу із твору Д. Чалмерса "Аргумент 1: логічна можливість зомби") зазначає, що не можна обрати точний та єдино правильний відповідник поняття "*mind*", а самі англофони вживають його радше інтуїтивно і в залежності від контексту, ніж маючи на увазі точне і єдине значення. Він вважає, якщо говорити про аналітичну традицію *philosophy of mind*, то тут правильним рішенням буде переклад *mind* як "свідомість", коли головний акцент ставиться саме на вивченні свідомості (*consciousness*) і проблем, пов'язаних із нею, а якщо говорити про філософію свідомості Д. Чалмерса, то найближчим відповідником поняття "*mind*" є слово психіка (*psyche*). Головним синонімом поняття *mind* (як сукупності раціональних властивостей) у Д. Чалмерса є поняття "*psyche*" (психіка), що об'єднує у своєму значенні "свідомість" і поведінковий аспект, й тому, якщо ми перекладаємо *mind* як ум чи розум, то ми надміру інтелектуалізуємо це поняття [1, с. 71,72,75,76].

А. Вахтель (автор перекладу статті А. Гурвіча "Щодо интенційності свідомості") вважає, що між поняттями "ум" і "*mind*" існує семантична спорідненість, яка виражається, зокрема, у низці ідіоматичних зворотів, а також говорить про необхідність розрізнення значень слів "ум" і "розум" (*reason*). З ним погоджується В.Верлока: коли ми кажемо про "розум", ми відсилаємо до процесовості "розуміння", а "ум" – це ніби позачасова, трансцендентальна структура, яка стоїть над цими процесами [1, с. 78,79]. А. Вахтель відмічає, що "*consciousness*" в англійській філософії традиційно є властивістю того, що називають "*mind*". Ця термінологічна дистинкція стала можливою завдяки головній праці Р. Кадворта (1820р.), де він проводить концептуальну різницю між "пластичним/штучним життям природи" і "раціональним життям душ", стверджуючи, що останні, на відміну від першої, наділені здатністю до само сприймання (*self-perception*) та усвідомлювання (*consciousness*). Р. Кадворт пише про "певну вітальну енергію", яка має зберігатися в душі у станах, позбавлених самосприйняття і мислення. Як вважає А. Вахтель, Р. Кадворт був, можливо, першим із філософів Нового часу, хто всерйоз став відстоювати думку про несвідоме існування душі, різко протиставляючи свою позицію Декартовій [1,с.8,9]. Тому (за А.Вахтелем) переклад *mind* поняттям "свідомість" слід вважати хибним шляхом. Вдалою пропозицією є переклад *mind* поняттям "ум" у двох важливих сенсах: 1. Здатність мислити й судити. 2. Пам'ять людини. Друга альтернатива – перекладати це поняття як "ментальне": слова

"*mental*" і "*mind*" обидва походять від латинського слова "*mens*" – залежно від контексту, латиною це поняття означає "план", "намір", "розум", "інтелект", "судження", а також "сміливість" [1, с. 9–11].

І.Іващенко пропонує перекладати *philosophy of mind* як "(аналітична) філософія духу", тому що її предметом із самого початку була не свідомість, а проблема обґрунтування емпіричного пізнання: так В.Селарс у своєму есеї (1956р.) намагався довести, що формальна структура та семантика наших висловлювань про емпіричні стани справ не залежать від безпосереднього стосунку до цих станів справ, тобто ми позичаємо формальну структуру нашого опису світу або ставлення до нього з самого світу, а не виробляємо цю структуру самі, реагуючи на виклики світу (світових речей). А вже Дж. Мак Давел, у продовження дискусії, що її започаткував В. Селарс, намагається з'ясувати "шлях опосередкування поняттями стосунку між духом і світом" [1, с. 82,83].

О.Хома зазначає, що термін "*mind*" давній, глибоко історичний, що несе в собі увесь спектр своїх історичних конотацій. В індоєвропейських мовах терміни цього сімейства вказують на мислення, або на бажання, або на пам'ять, або поєднують у собі деякі з цих значень (чи всі їх загалом). Й.О. Хома запитує: чи можемо ми говорити про деяку скінчену типологію основних контекстів перекладу й відмічає, що в Аквіната Л. Щютц виокремлював лише три значення *mens* (вочевидь багатозначного латинського попередника *mind*): а) дух як окрема сутність; б) власне здатність пізнавати й воліти; в) пам'ять. Таким чином *mind* – це щось таке, що містить не лише свідомість у вузькому сенсі, а й пізнавальну активність несвідому детермінацію то щось таке, що містить не лише свідомість у вузькому сенсі, а й пізнавальну активність, пам'ять, несвідому детермінацію тощо. Й тому пропонується в якості відповідника для *mens-mind* у сенсі інтегративної здатності український термін "ум" [1, с. 87–89].

Т. Фостяк (автор перекладу статті Р.Дж. Колінгвуда "Відчуття й мислення") розглядає основну термінологічну пару Колінгвуда – "*sensation*" ("відчуття") і "*thought*" ("мислення") як акт психічного життя і мислення як діяльності (*activity*) відповідно. Термін "*mind*" позначає в концепції Р.Дж. Колінгвуда носія здатностей функцій відчуття й мислення ("розум") [1, с.33,34]. Тому можна, на наш погляд, говорити про термін "*sensation*" як категорію світовідчуття (рефлексивної зв'язки креативних і рекурсивних процесів дійсності розселення), що забезпечує "зшивання" інтенційних проєкцій *mind* і *psychies* як двох боків активності (мислєдіяльності і життєдіяльності) суб'єктив-феноменів розселення.

За результатами термінологічної дискусії було унаочнювано те, що проблема не може бути зведена до недосконалості української філософської

термінології й було визначено що у новій дискусії зробити наголос на існуванні пояснювальної прірви (*gap*) між натуралістичною і класичною філософією свідомості. Найбільш розгорнутою та продуктивною, на наш погляд, в даній дискусії є позиція А. Богачова, який відзначає, що філософська розмова про свідомість починається з питання обґрунтованої диференціації природного і неприродного – згадаймо трактат Аристотеля "Про душу", де йдеться про розумну частину душі, здатну мислити незалежно від тіла. Тому, продовжує А. Богачов, коли говоримо про самосвідомість як сутність свідомості, то маємо справу з неприродною цариною дійсності – це суб'єктивна дійсність, а не об'єктивна [3, с. 10]. Він також наголошує, що від зовнішніх умов (фізичний вплив) залежать деякі ментальні стани, якщо вони стосуються психічних здатностей людини. Проте в дійсності неможливо поставити під зовнішній контроль саме "Я" – те, що забезпечує моральну, інтелектуальну, чуттєву ідентичність особи. Тому свідомість неможливо реконструювати кавзально. Як доводила німецька класична філософія суб'єктивності, свідомість – це тотожність суб'єкта і об'єкта; суб'єкт для себе – об'єкт, тотожність тут є структурним стосунком рефлексії [3, с. 12].

Схожу позицію займає Д. Сепетий, який вважає, що не лише якась частина, але й вся свідомість (*mind*) як щось суб'єктивне є принципово нередуковною до фізичних сутностей та процесів. Все, що є суб'єктивним, логічно не впливає ні з чого фізичного. Тому пояснювальний розрив (*explanatory gap*) існує, і він існує щодо всієї свідомості. Але натуралістична філософія свідомості можлива у тому аспекті її автономності, де вона пов'язана з мозком (уточнімо – вже як психіка!), і особливо це стосується таких ментальних станів, як сприйняття та відчуття [3, с. 20]. Й далі Д. Сепетий фіксує – змінюється не *gap*, а наше знання про кореляти. *Gap* між фізичними корелятами ментальних станів та самими ментальними станами (як чимось суб'єктивним) залишається. Цей *gap* не може бути заповнений жодними фізичними деталями, а проте він заповнюється особливими психофізичними законами природи, що встановлюють кавзальні зв'язки і цим забезпечують фактичну кореляцію [3, с. 22].

З посиланням на важливе розрізнення свідомого і несвідомого (за З.Фройдом) і на наявність чітких механізмів психологічної кавзальності та інтенційності (первинного мислення: зміщення, згущення, перенесення, проекція тощо) А. Васильченко зауважує, що теорія об'єктних стосунків (яка була розвинута у працях Д. Вінікота, Дж. Боулбі, І.М. Бланко, Т. Огдена) стверджує – наші психологічні установки можуть бути спрямовані не лише на зовнішні об'єкти та їхні властивості, а й на власні ментальні утворення, сформовані на підставі раніше інтерналізованих об'єктів нашого досвіду.

Внутрішні об'єкти – це такі психологічні конструкти, на які люди часто спрямовують свої емоції та почуття і які вони схильні несвідомо проектувати на реальні істоти, реальні особи або речі. При такому підході ключовим виявом "несвідомого" стає проєктивна фантазія – фантазія, в якій дієвець проєктує внутрішній об'єкт на зовнішній, та ототожнює їх [3, с. 25,26].

Розглянуті позиції учасників даної дискусії наглядно демонструють розрізнення концептів "душа" (з її свідомими, несвідомими, підсвідомими складовими) і "психіка" (з її складовими ментальними станами) та наявність проблеми не тільки пояснювальної, але й онтологічної прірви у розумінні існування кавзальності (переходу) між цими концептами ("важка проблема свідомості" за Д. Чалмерсом). Важливим, на наш погляд, напрямом вирішення даної проблеми є звертання у статті О. Солодка до лінгвістичної складової свідомості та її риторичних модусів (з використанням суджень Е. Балібара стосовно збірки праць Л. Вітгенштайна), коли нові семантичні витрати лінгвістичного "розширення" філософії свідомості створюють іншу і репрезентативну, і риторичну ситуацію. О.Солодка відмічає, що вже у Л.Вітгенштайна ми маємо розрив "прихованої конкуренції між дихотомічними опозиціями" морального та психологічного у визначенні свідомості, адже з'являється щось третє – логічне чи логіко-лінгвістичне. Неопалимий остов смислового згустку *consciousness* зберігається у дискурсі *mind* саме через новий "метонімічний термін", яким загалом є *qualia* [властивість чуттєвого досвіду]. Один з варіантів "першої метонімії" свідомості, який призводить до *qualia* – це пам'ять, а у контексті *qualia* тема пам'яті набуває особливої фігурації як вибірковість особистої пам'яті [*mind*] та її слідів, що притаманна суб'єктивному досвідові, який дає змогу "знати себе" [4, с. 53].

Разом з тим, онтологічне змішення душі (свідомості) і психіки (психофізичних станів) призводить до значної міри натуралізації *philosophy of mind* з огляду на неадекватну оцінку положень концепції "втіленого розуму" (*embodied mind*) (Ф. Варела, Е. Рош, Дж. Лакофф) і радикального конструктивізму (У. Матурана, Г. Рот, П. Ватцлавік). Тому справедливим є зауваження О. Комар щодо типового упередження стосовно обов'язкового натуралістичного, а отже природничого характеру науково орієнтованої *Philosophy of Mind*, що є докорінно хибним [5, с.59]. Актуальним є й положення Кембриджської Декларації про свідомість (2016р.), що обґрунтовують існування свідомості не лише у людини, а й у інших живих створінь, коли ми поділяємо еволюційно спільні первинні афективні *qualia* з іншими живими істотами [5, с. 67]. Тут можна вже впевнено говорити, що свідомість (душі) топоформ дійсності розселення реалізується у речах, що втілюються, з використанням "неврологічних субстратів", питомих живому, речам взагалі.

Крапку у вище розглянутих дискусіях не було поставлено й тому доцільно навести ще ряд суджень, дотичних до даного тематизму. Так О.Сінкевич фіксує важливий тезис емпіричної гіпотези К.Г.Юнга про єдине смислове поле, притаманне життю загалом, стосовно того, що фундаментальним параметром реальності є не наслідковий, а синхронний зв'язок, й тому центр комутації усіх вимірів є трансцендентним щодо видимого світу [6, с.24]. Таким Центром, "з якого все почалося", й де зберігається "вихідна інформація", вихідні параметри, які є найдовершенішими й найточнішими, є Джерело Буття [6, с. 66,67]. Це й Першоодкровення і полюс Абсолютного Духа (Провидіння й Промислу, що потребують синхронічного рефлексивного взаємосвітовідчуття у світі дійсності розселення).

Про фундаментальну основу (джерело) розгортання буття свідчать положення Аврелія Августина стосовно одночасності створення світу, де усі речі були утворені відразу у формі "сперматичних логосів", тобто насіння, що містять у собі захвану програму майбутнього розвитку (віртуальний набір усіх можливостей), що заклала в основу кожної актуалізації зерно розуму [7, с. 29]. Б.О. Богатих, розглядаючи поняття когнітивного пізнання реальності, наводить важливий висновок Д.Бома – смисли присутні одночасно як у психічному, так й у фізичному аспектах природи. Смысл може правити за ланку чи міст поміж двох сторін реальності й цей зв'язок неподільний у тому відношенні, що інформація, яка міститься в мислі у "ментальній" стороні, міститься також й на "матеріальній" стороні [7, с. 99]. З точки зору Б.О. Богатих, свідомість це не тільки процеси мислення і почування, це також процес входження у контакт з безліччю як видимих, так й невидимих планів існування, що здійснюється через архитипічну символіку [7, с.100]. Тут вочевидь підкреслена роль свідомості (як різних іпостасей душі) як авторегулятора експлікації та втілення форм дійсності розселення. Це збігається із пропозицією А. Комбаса розглядати природу свідомості в рамках природи фрактального атрактора, що об'єднує множину складових його елементів в єдиний патерн діяльності, коли уся гама психічних процесів є коливанням поміж відносно циклічними й навіть статичними патернами діяльності при наявності відносно хаотичності змін [7, с. 102]. Це співзвучно із концепцією автопоезису Ф. Варели і У.Матурани стосовно здатності живого "дізнаватися" про порушення зв'язків з метою їх подальшого відновлення (що є сутністю пізнання). При цьому характерною властивістю живого створіння відзначається як підтримування їм своєї ідентичності (тотожності), так й внутрішньої спрямованості на збереження своєї ідентичності, яка має логічний і онтологічний пріоритет над репродукцією [7, с. 106].

На прикладі філософії Г.В. Ляйбніца та його уявлення стосовно душі чи

суб'єкта як метафізичної монади, Ж. Дельоз розглядає умови її замкненості як буття-для-світу (але не буття-у-світі). Така замкненість дає світові [дійсності] можливість заново розпочинатися у кожній монаді. Щоб суб'єкт існував для світу, належить долучити (закласти) світ (й додамо – уміння!) в суб'єкт. Ось ця скрученість й утворює складку (лінію трансцендентних властивостей як лінію Зовнішнього, інфлексії) між світом і душею. А тому, зазначає Ж. Дельоз, Бог створив виражаючі душі тільки тому, що Він поставив світ, що виражається ними за допомогою включення: від інфлексії до включення (як актуалізація душі) [8, с.47,48]. Можна зробити висновок: Душа – це інструментально-інструктивний рецептор-диригент (як "сума свідомостей-складових душі"), що є носієм смислосзначень реплікації механізму (конфігуратора) експлікації та втілення форм дійсності розселення. Згідно із картиною світу Г.В. Ляйбніца, Ж.Дельоз констатує, що світ є нескінчена множина конвергентних серій, де кожна індивідуальна монада (як розумна сутність) в цілому виражає один й той самий світ, хоча ясным образом вони виражають лише якусь частину цього світу, тобто серію або навіть кінцеву послідовність. Світ антецедентен (передуює) відносно [не проявлених] монад, хоча й не існує за межами виражаючих його монад [8, с. 104,105].

Таким чином, існують вибіркові правила композиції світу (найкращого розподілу сингулярностей по можливим індивідам [речам]) в співможливій архітектонічній множині, але також й правила актуалізації світу в індивідах [речах] із цієї множини і правила реалізації світу у притаманній цій множині матерії [8,с. 116,117]. Ж. Дельоз звертається до поглядів Р. Рюйе (послідовника Г.В. Ляйбніца), який протипоставляє "істинні форми" фігурам і структурам. Це душі, монади, абсолютні інтеріорності, які усвідомлюють самих себе й усе, що їх наповнює, у процесі "*self-enjoyment*" добуваючи із себе усе те, що сприймається й чому вони співприсутні на єдиній внутрішній стороні поверхні, незалежно від органів-рецепторів і фізичних діянь [8, с. 176]. Тут накидається висновок стосовно того, що монада може трактуватися як форма (логос) поблизу чи на (в "згині") планувальної поверхні трансцендентного нуля-переходу (розподілу-зв'язки світу форм і світу дійсності розселення, що є суперцезурою), тобто – як форма на "старті" передумовленої експлікації і усвідомлюваного цілеспрямованого втілення (уречевлення і означення) в речі-феномени, що мають суб'єктний статус. Можна погодитися із тезою Д. фон Гільдебранда стосовно того, що акти пізнання є цілковито об'єктивними реальностями й тому термін "суб'єктивний" належить до онтологічної ознаки "бути суб'єктом, особистість", а не до епістемологічної – "бути явищем для суб'єкта" [9, с. 232].

За результатами проведеного аналізу може бути запропонована наступна

версія ("панорама") семантичного змісту та логос-системної суперпозиції поняттєво-термінологічного поля взаємодії трансцендентних полярних засад (в об'ємі тематизму, що розглядається) у контексті уявлень дуалістичної картини світу (концепції) креативно-рекурсивної дійсності розселення (див. рисунок).

Дух – абсолютний полюс Першоначала, світ Руху (Вічності). У Платона і Аристотеля – ум (нус) як першодвигун дійсності і засада (джерело) формостворення; розум і мислення (Декарт, Спіноза); світовий Дух, свобода за Г.В.Ф.Гегелем. Трансцендентні імпульси Руху Вічності на зустріч (повернення) до себе Іншого через динамічне оформлення (віддзеркальну фіксацію) та розуміння самототожності (як Промисел) передбачають "проектний" супровід (ідейний "завзятий" задум) задля досягнення цільових значень перманентного Руху під смисловим "контролем" Розуму Вічності. Такий потік креативної енергії та генерації смислосзначень, що визначає походження (через формостворення) і існування (через формовтілення) світу дійсності розселення й є еманация Духу (світловий модулюючий промінь) – в онтичних переходах у кругообігах низхідних і висхідних ступенів (стадій) динаміки дійсності розселення (цивілізації). Енергія як сила Духа у дії, що забезпечує прорив до світу дійсності та несе план звершення його (Провидіння), є джерелом вольного волевиявлення, "відваги" (*daring*) усіх суб'єктів світу дійсності завдяки енергонасиченню та смислонасиченню атрибутів форм-логосів.

Душа – нематеріальне репрезентативне джерело активізації і регуляції трансцендентного здійснення ідеальних культурних форм (логосів) дійсності розселення споконвічного світу Протоформи (Нескінченності). Світова душа як універсальний принцип буття (Платон), активне доцільне начало (ентелехія) і самосвідомість та усе суще (Аристотель), замкнена монада (Г.В.Ляйбніц). Душа – ідеальна поверхово-активна знаннева оболонка-пам'ять (фрейм-автопортрет конфігуратора Логоса-форми як нескінченного мультирефлектора), що містить енерго-інформаційні потенції уміння (правила мудрості) і семіотико-інтроформаційні інтенції (правила можливостей) самоідентифікації і самовтілення (автопоезису). Логос-системні регістри душі (інструментальні, інструктивні, тезаурусні мови форм) забезпечують актуальну дійсність розселення – діяльний перехід від можливості до дійсності, тобто здійсненність (ентелехію) феноменів розселення. Можливості душі як мислекомунікаційного рецептора і диригента ентелехії пов'язані з її чотирма іпостасями-складовими (контрольними сигналізаторами), що співвідносяться з інтенційними аспектами і атрибутами Логосу (закритими до початку експлікації у іменовані речі):

свідомість (*consciousness*) – "аніма": потенціал форми;

підсвідомість (*subconsciousness*) – "псюхе": прообраз форми;

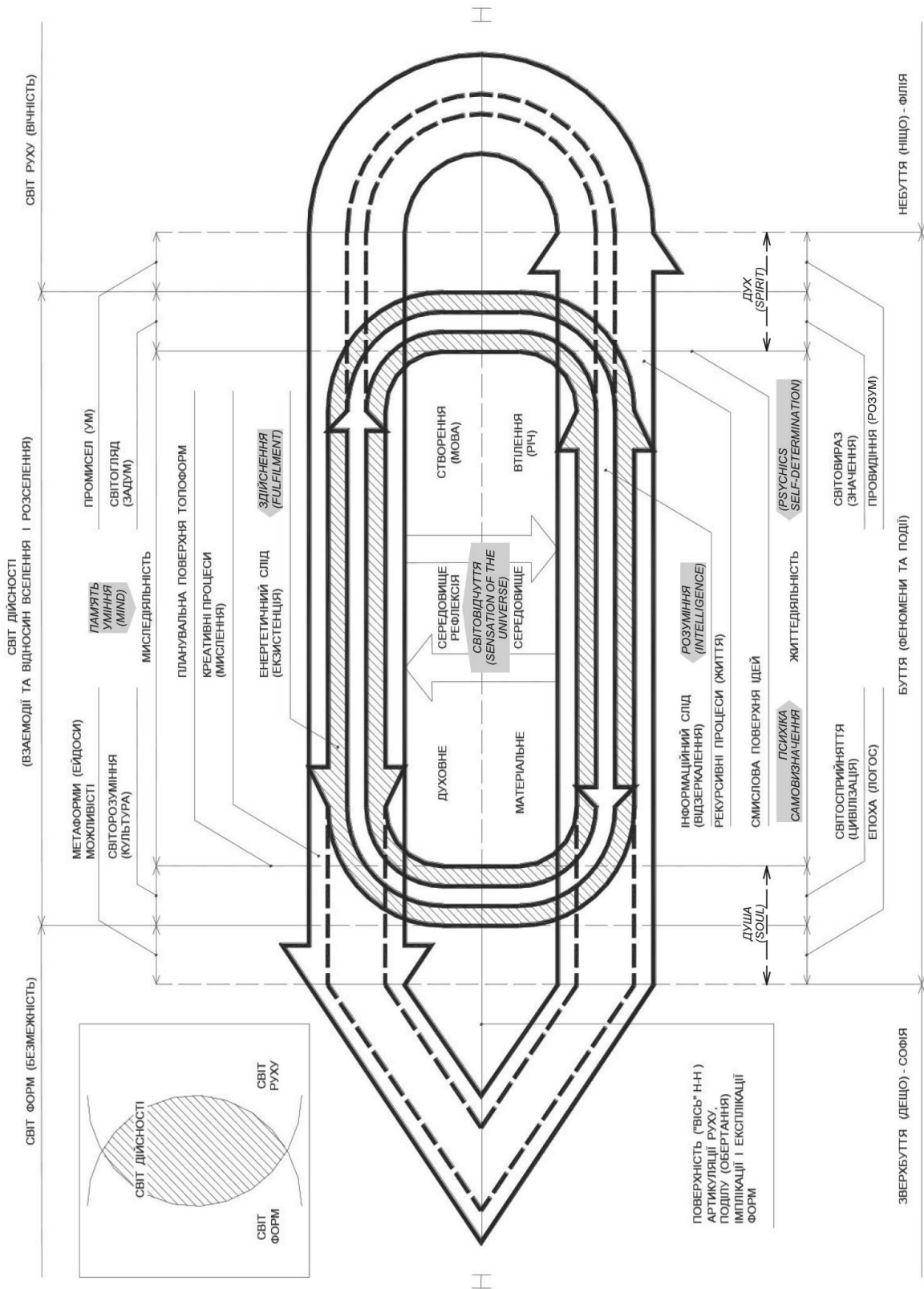

Рис. Розселення та позиції дослідницького підходу в онтологічній картині дійсності

не(до)свідомість (*un(pre)consciousness*) – "фюсис": програма форми;
надсвідомість (*superconsciousness*) – "архе-телос": конфігуратор форми.

Сприймаючи креативні імпульси розрізнення (мови ідей) Руху Вічності (одухотворення) душа форми-логоса імплікує (вбирає) пам'ять про смисли та значення буття, уміння стосовно їхнього рекурсивного "застосування", а також розуміння цілей і законів зверхбуття. Згаданий смислосзначеневий артикуляційний агрегат (у складі механізму-конфігуратора експлікації) й є мовою форм-логосів – ключовою ланкою мови-артикулятора буття дійсності розселення [10]. Мовний вираз експлікації та втілення форм дійсності (як мова речей та мовлення) є інтенцією душі (кортежу аспектів свідомості), що дозволяє запропонувати напрям вирішення проблемних питань тематизму *Philosophy of Mind*.

Як результат трансцендентної зустрічі та взаємопроникнення "авангардів" світів Руху і Форм (як ідеальних сторін дійсності розселення) утворюються реалії феномену розселення (буття Всесвіту), а еманация Духу і ентелехія Душі (Логосу) виявляються у світі дійсності (на його духовному і матеріальному планах) висхідними і низхідними потоками імплікації і експлікації трансцендентних ресурсів форм-логосів (простір, час, субстанція, мова). Таким чином існують два інтенційних "плеча" (прагнень до буття): мислєдіяльності, що реалізує пам'ять уміння (*mind*) і забезпечує розуміння (*intelligence*) як уміння самовизначення та самоуправління; життєдіяльності, що реалізує психіку самовизначення (*psychics self-determination*) і забезпечує здійснення (*fulfillment*) речей як самосвідомий автопоезис. Не випадково Нобелєвський лауреат Е.Дж. Керью у 1963р. запропонував гіпотезу – діяльність мозку обумовлена деяким "психічним принципом", що завжди перебуває поза людиною, а згідно з В.Ф. Войно-Ясенецьким, душа "виступає" за межі мозку, визначаючи його діяльність як комутатор (див. "Интересная газета" Dd, 2016. – №20 – С.10). Примітно, що Е.Левінас вважає заслугою Е. Гусерля вивільнення самого поняття свідомості (яка знаходиться поза реальністю, "на межі" і навіть поза світом) з обмежень суб'єктивного психологізму й утвердження об'єктивності смислу. Цей смисл існує для свідомості і від неї не залежить, тобто свідомість і розум – не одне й те саме (див. [11, с. 99]).

В.В. Налімов акцентує увагу на важливій думці Плотіна: що вже до втілення Душа повинна мати своє буття і свій ескіз у вічному знанні, зримі образи, що зберігаються у ній (додамо – як результат імплікації смислів пам'яті уміння!). Душа зберігає єдність (буваючи включеною в природу, розподілену на тіла) завдяки приналежності до того Порядку [Логосу], який не зазнає ділення. Вона здібна віддавати себе і залишатися незворушливою, тому що просягаючи усі речі, вона залишається нерозділюваною: це є тотожність у

багатоманітності [12, с.65,66]. Тому, як зазначає В.В. Налімов, непроявлений світ [форм] містить "спресованість смислів" як "нерозпакований семантичний вакуум" [12, с.142]. І якщо визнати, що лоном Буття є споконвічно задані на континуумі (але ще не розпаковані) смисли, мовні за своєю природою (мови форм!), то усе, що існує в Бутті (реаліях дійсності) привноситься з самого Буття, з його мовної першооснови [12, с.207, 208]. Це "привнесення" й забезпечує реплікація Душі Логосу як психіки (механізму існування) речей вже на мові речей з розпакуванням смислосзначень атрибутів форм-логосів за допомогою зустрічної активності Духа стосовно варіантів активізації споконвічно непроявленої семантики мислєдіяльності і життєдіяльності феноменів розселення.

У примітці перекладача книги А. Госвами "Самоусвідомлюючий Всесвіт" відмічається, що саме нейрофізіологу Дж. Екклзу належить ідея світу свідомості, відокремленого від матеріального світу та взаємодіючого (діючого нелокально) з певними зонами мозку на квантовому рівні [13, с.49]. А з погляду вже фізика Г. Степпа, квантова нелокальність свідчить про те, що фундаментальний процес Природи розташований поза простором-часом, але породжує події, які можуть виявлятися у просторі-часі [13, с.106].

Не випадково О.Г. Раппапорт і Г.Ю. Сомов у своєму дослідженні форми в архітектурі наводять думку Г.В.Ф. Гегеля з його праці "Естетика" стосовно сутності архітектурного об'єкту – основне поняття власне зодчества полягає у тому, що духовний смисл закладений не в самий архітектурний твір, а навпаки. Цей смисл вже набув своє вільне існування поза архітектурою, що обумовлює ідею духовних засад самого життя як основного змісту архітектурного формоутворення [14, с.196]. Тому архітектурне середовище вбудовується у психічний зміст процесів життєдіяльності. "Саме характер процесів дозволяє зрозуміти яке середовище має бути створене" [14, с.208]. Також Л.Фьюмара, говорячи про архітектурний напрямок "органічна архітектура, що живе" виділяє мотив як принцип форми, у відповідності до якого утворюються усі елементи архітектурного об'єкту, який подібний живій ідеї. Це збігається з думкою Й.В.Гете: рослина розвивається у відповідності з основним духовним принципом, який виявляється у матеріальному світі у вигляді різних органів [15, с.115].

Носієм, модулятором і смислосзначеним (ре)презентантом онтичного змісту пам'яті уміння і психіки самовизначення (ідентифікації) й є мова-артикулятор (подібно Агні-вогню як посланцю між світами), що задає двоїсте прочитання пам'яті і психіки на процесо-середовищній мові речей – феноменів дійсності розселення, та визначає її (мови речей) регулятивні властивості завдяки світочуттєвій рефлексивній зв'язаності (анабазис) креативних і

рекурсивних процесів (пропульсивний циклічний кругообіг Промисел – Провидіння). Така рефлексивна "зшивка" (формостворення і формовтілення) забезпечує можливість і продуктивність різних видів дослідницької і управлінської діяльності (відшукування і розпізнавання смислів за Е. Гусерлем) задля та завдяки ефективній саморегуляції (конфігурування) розподілу та інтенсивності використання енерго-інформаційних силових і семіотико-інтроформаційних несилових ресурсів (когерентних полів за С. Сітько) ансамблів культурних форм дійсності розселення різних ярусів активності, що втілюються. Таким чином, дослідницька рефлексія як світовідчуття (*sensation of the universe*) відкриває доступ ("підключення") до мови ідей ("Божественної мови" світобудови за Р. Геноном) – "подавця" креативного плеча дійсності і пам'яті уміння чистого мислення (вихідної стадії мислєдіяльності), коли мова-артикулятор стає (як вдало помічає С. Курбатов) "формуючим органом думки" (за В. фон Гумбольдтом), тобто мислєдіянням психіки та мовленням речей. Показово, що за М. Гайдеггером "пам'ять" означає первісно дух і зібраність спомину, а слово "мислення" (що само є шлях) означає пам'ять, вдячність, спомин [16, с. 164,166,223]. У містобудівній літературі існує уявлення про сферу проектного знання-уміння, де прозорливо визнається за об'єктом проектування "власне існування" в історичному часі [17, с. 129,130].

Роль агента мислєдіяльного оспособлення і виявлення рефлексивного доступу до креативних процесів мислєдіяльності та імплікаційної пам'яті уміння виконує реплікація надсвідомості душі форм-логосів у психіці речей (феноменів дійсності) що є запорукою саморегульованої експлікації ідеальних форм культури в адекватні феномени дійсності розселення (цивілізації). При цьому усі складові душі у ході їхньої актуальної реплікації як психіки (психофізики, геопсихіки) речей (у т.ч. мислєдії і волі) завжди (або повинні – коли немає деформацій у розумінні роботи механізму експлікації і трансцендентного переходу "мова форм – мова речей") настроюються на значення Замислу (смыслів) дійсності задля їх трансляції за посередництвом мови-артикулятора.

В рамках запропонованого трактування понятійно-термінологічного "поля" дійсності розселення можна відгукнутися й на матеріали дискусії стосовно варіантів перекладу Аристотелева терміну "усія" [18]. О. Панич у якості висновку стверджує, що такі переклади як "сутність" та "субстанція" слід визначати однаково невдалими через їх неприпустиму односторонність, хоча "субстанція" – частина смислового спектру "усія", але "сутність" відводить нас від цієї частини смислового спектру надто далеко [18, с. 39,40]. У той же час, коли говорять про слово "єдиносутність", що з'являється в контексті християнської теологічної традиції як "усія" (теза С. Пролєєва), то й тут можна

побачити напрям конструктивної інтерпретації: мова йде про речі (феномени розселення), що мають свій логос (ідеальну культурну форму) як сутність власного втілення (здійснення): експлікація сутності (що корелюється з адекватною імплікацією енерго- і смислоресурсів активованих форм) супроводжується реплікацією складових душі – навігатора логос-системного механізму розгортання трансцендентних ресурсів атрибутів форм в ейдос-феноменологічні характеристики речей дійсності. Ця реплікація здійснюється як трансцендентний перехід з логос-системної мови форм на процесо-середовищну мову речей (див. [19]).

Можна тепер запровадити розрізнення імплікаційного ейдосу створення атрибутів Логосу (стазису за Платоном) як (пере)проекування і (пере)кодування (аподиктична модальність) конституції і пам'яті іменованої форми, і експлікаційного ейдосу розгортання та втілення атрибутів Логосу, як (транс)формаційне планування і розкодування (деонтична модальність) передумовленого життєвого шляху (долі і місії) речей. Обидва ейдоса (як кінезиси за Платоном), що мають у своїй основі змістовні операційні "платформи" – мовні носії ресурсів (відповідно: пам'ять уміння і психіку самовизначення), поєднуються завдяки світовідчуттєвій та мислєдїяльницькій рефлексії в перманентний циклостадійний контур здійснення і розуміння епохи (Логосу) й тому є єдиносутністними як "усія" Аристотеля.

Важливі методологічні аспекти розробки семантичного змісту вище розглянутих понять (що співзвучні з нашими концептуальними уявленнями) розглянуто в аналітичному огляді М. Громики стосовно положень праці Ф. Бадера (1984р.), спрямованих на розвиток трансцендентальної точки зору на устрій мислення і буття. Акцент зроблено на трансцендентальному принципі Платона – принципі генетизації усіх застиглих розчленувань (буття – мислення, суб'єкт – об'єкт, знання – думка, тощо), тобто оживлення ("метаксю") вже наявних знань, оскільки він спрямований на актуалізацію тих розумових процесів, які спричинили їх породження [20, с.25]. За Платоном, повинні існувати передзнання ідей і передзнання самих принципів пізнання, що мають онтичний статус. Воно існує початково, незалежно від того, яким саме способом людина починає взаємодіяти з чуттєвим предметом. Таким чином, ідея генетичної очевидності Платона (безпередпосильного джерела) являє собою єдність руху і спокою, кінезису і стазису (ідеальна процесуальність) [20, с. 25,27].

У цьому контексті А. Баумейстер наводить тезу св. Томи Аквінського, важливу для розуміння усієї людської діяльності і людської природи: "Ніхто не може прямувати до будь-якої цілі, коли в ньому не перед-існує якась спонукаюча його бажання схильність до цієї цілі" [21, с.279]. Дякуючи такій

схильності (а це "інстанція" Душі логоса-форми!) ціль вже долучена захованим способом (очевидно й як пам'ять уміння). Тому (за Аквінатором) "у самій людській природі саморідним способом перед-існують самоочевидні принципи і докази, які суть неначе деякі насіння споглядання, властивого мудрості, чи принципи природного права, які суть насіння моральної доброносності" [21, с.280]. І далі: "Віра є навик ума, за допомогою якого в нас долучені ази вічного життя й внаслідок чого наш інтелект визнає невидиме у якості істинного" [21, с.281]. Й це може бути сказано про душу "вічного" міста та його інтелектуальний капітал.

Джерелом і механізмом зазначеного Аквінатором доручення і перед-існування є душа логоса-форми, яка у Я. Беме значно раніше одержала назву "тинктура" – те, що проникає і посвячує субстанційне тіло речей (у ході їхнього рекурсивного здійснення), доброносна, священна, могутня та що зростає і розгортається – "брунька-двигун" [22, с.215,216]. Тинктура (наслідуючи Я. Беме) проникаючи "крізь землю і усі стихії" надає психофізичне "забарвлення" атрибутам і ресурсам форм, що втілюються, маніфестує цілі Промислу щодо "створіння видимого світу" дійсності розселення. Тому тинктура (як Душа) пов'язана (є складовою) з конфігуратором Логосу (механізмом експлікації і втілення), є "двигуном усіх речей і розподілювачем сил і доброносностей, основою зовнішнього життя" (за Я. Беме). Власно Душа і є носієм мови-артикулятора (через планувальну поверхню "0"-переходу), яка (мова) у свою чергу є маніфестацією "роботи" Духа щодо формостворення та формовтілення.

Як бачимо (і це – гіпотеза), Дух Вічності (світу Руху) виявляється у дійсності розселення трансцендентного двічі: у ході імплікаційного створення іменованих форм-логосів (Промисел Духа-ума) як мислення та трансляції пам'яті уміння, і у ході експлікаційного втілення конкретних форм-логосів (Провидіння Духу-розуму) як розуміння життя та означення психіки самовизначення феноменів (ареалів) розселення. Й в обох актах еманации Духа здійснюється трансцендентний перехід до іманентного світу дійсності (і у "зворотньому" напрямку) відомий як перехід від Небуття до Буття через симслову поверхню Ідей – божественний "поріг святилища (parvis) храму" за висловом Майстера Екгарта (а потім і Ж. Дерриди). Цей перехід-поріг є місцем недосяжного світла інтелекту [23, с.9,10], але й джерелом іменування форм-логосів (їхніх душ) і ідентифікації вже втілених речей (їхньої психіки). О.Гурко так резюмує концепцію Ж.Дерриди щодо місця іменування творіння за образом / зразком Бога: це місцеположення не має місця в об'єктивному просторі і часі; це не те, у чому може бути виявлений суб'єкт чи об'єкт. Будучи ім'ям Бога, що відкриває це місцеположення для нас, воно знаходиться в нас самих, однак не належить нам, оскільки є місце і ім'я Бога [23, с.411]. Та, нарешті, про

креативно-рекурсивний хід формостворення і формовтілення феноменів (речей) дійсності – про подвійну негацію Бога у ніщо [світу Форм] і негація ніщо у речах (творіння світу Буття): "Бог творить цей світ шляхом присвоювання значень його різним фрагментам для того, щоб диференціювати їх один від одного; Бог творить світ з нічого, присвоюючи йому божественне знання [ім'я], і перетворюючи "це ніщо у негацію самого себе, тобто речі" [23, с.429].

Дані судження дозволяють сфокусуватися на ключових, на наш погляд, інтерпретаціях Аристотелевої теорії "усія" ("субстанції" у різних версіях терміну), що детально розглянуто А. Баумейстером, стосовно розрізнення і єдиносутності ейдосів імплікації і експлікації (кінезису смислозначень). Так, згідно з інтерпретацією В.Д. Росса, ейдос імплікації це щосність, есенція (*essentia*), а за інтерпретацією О.Ф. Лосева – це смислова картина, чистий смисл, що закарбовується у пам'яті [Логосу]. Відповідно, ейдос експлікації у В.Д. Росса може бути прочитано як формула активності, акт (*energeia*), а у О.Ф. осева – як акциденція, вираз смислу речі. Тоді те, що об'єднує ці ейдоси (крім "матриці" Логосу, стазису) як "усія" в клас конститuentів (стосовно артикулювання смислозначень буття) мови-артикулятора, може бути названо інтелігібельною (розумною, смисловою) матерією (за О.Ф.Лосевим) – тобто мовою ідей, вихідною підставою замислення трансцендентної мови-артикулятора (див. [21, с.166–248]). Вже було поставлено питання розроблення формули форми (виразу душі, "формообразу") як статико-динамічної двоєдності (співвідносності) буття, текучості та варіабельності формули стосовно здатності конкретного буття до варіювання своїх меж і якості [24, с.110,116,119].

Мова ідей як середовище креативного процесу (модуляційно-розрізняючого мислення) формостворення згідно з голограмним принципом, притаманним рівню непрявленості (імпліцитності) світу дійсності (за Д. Бомом) може розглядатися як носій "голомувменту", порядку, що вкладений у рух, й на основі чого утворюються усі форми матеріального Всесвіту (див. [25, с. 57,58]). Креативне чисте мислення (як первісна стадія миследіяльності) і мова ідей (складова мови-артикулятора) у своїй спільній єдності є випередженням (проектом) майбутнього світу дійсності розселення, тобто ейдосом імплікації (створення) його форм-логосів, який й містить імперативний агрегат-пам'ять уміння "бути самоусвідомлюваною річчю" у ході передумовленого втілення (розподільне просування Духа до Себе з "оформленим" досвідом свободи).

Спробуємо тепер конкретизувати пов'язано-розподільчий зміст понять (концептів) "тіло міста", "душа міста", "дух міста" у смислозначеневій динаміці засад їхнього походження.

Експлікація іменованої культурної топоформи-логоса феномену розселення передбачає встановлення місця "прикріплення" її реплікаційного розгортання та втілення (локусу заснування) у світі дійсності. Цілісний ландшафтний ареал розселення, що здійснюється на цьому місці-матриці може мати назви село, селище, поселення, місто, агломерація, регіон і т.п. консолідовані утворення як явища циклостадійної метрополізації ландшафтної динаміки цивілізацій. На прикладі такого універсального (збирального) поняття "місце/місто" як феномену розселення може бути продемонстрований той факт, що заснування міст відбувається завжди як взаємодія (стяжка) природних, техногенних і соціумальних сил та ресурсів у циклостадійних переходах (процесо-середовищна реалізація ідей буття Вічності і Нескінченості у логос-системних і ейдос-феноменологічних вимірах), що здійснюються у спонтанно-управляємих режимах. Таким є "тіло" міста як ландшафтне ціле у його психофізичній єдності [26], місто як медіатор та посередник між Небом та Землею [27, с.128], коли, як відзначає Ю.Чудновський, міста "ніколи не засновувалися заради мешканців, але завжди заради служіння Вищій Ідеї" [27, с.239]; місто як єдина фізико-ментальна (*soma-significance*) реальність (за Д.Бомом) [12, с.111]; "живе місто", "жива агломерація", що не "підкоряються" проектним схемам [17, с.38]. Таке місто демонструє свої процесо-середовищні характеристики в деонтичній модальності мови речей.

Як вдало зазначає М. Черноушек, людина усвідомила, що вона не може бути владикою усього живого і природи, що вона є тільки частиною її (у взаємодіючій єдності), притому, можливо навіть не найнеобхіднішою [28, с.29]. Накази-імпульси щодо способів [спонтанної] дії, що опосередковуються, закодовуються у людській пам'яті, а символічні [управлінські] значення середовища передають мотиваційну інформацію, що регулює наші дії [28, с.78,79]. Звідси можна говорити про "засадничу довіру" до світу (за М.Черноушеком), до одушевленого і одухотвореного "тіла" міста як умови його здорового формування, функціонування, розвитку і відтворення. Інакше т.зв. альтернативний підхід до розвитку великих населених пунктів як *degrowth*, "антиріст" (за С. Аннунціата) стане символом (та й "політикою") їхнього занепаду. Тому правий Б.Рубл, коли каже, що місто не має одного-єдиного "резону для існування", що скеровує все його життя, а ключ до виживання міст – у розмаїтті економічних моделей і цілей, розмаїтті населення, у великому "сусідстві", де ви відчуваєтеся самим собою і це вже початок набуття ідентичності у великому місті [29, с.58,54]. А П. Вайль фіксує: красиве життя тільки те, що повноцінне і натуральне. Запланувати красу і щастя не виходить [30, с.85]. І далі відзначає – життя у великому місті настільки серйозне, що сторінні суперечності усуваються. Місто – примиритель: не тому, що добре, а

тому що значне, тому що людина виявляє себе в іншому масштабі і примиряється [30, с.470].

Те, що завдає засадничу довіру до світу дійсності розселення, його спонтанність та іманентну здатність до (само)управління є еманация "духа міста" і ентелехія "души міста" у вічному циклостадійному кругообізі життя і мислення під "омофором" (егідою) Вічності і Нескінченості.

Душа (топоформи) міста – непроявлений "автопортрет" його іменованої форми-логосу, що наділений нескінченістю можливостей автопоезису як механізму самовиразу сутності речей-феноменів розселення та який доставляє з непроявленого світу форм експлікаційні імпульси розгортання та втілення у світ дійсності розселення логос-системні характеристики у гіпотетичній модальності мови форм (реалізація принципу алеаторики втілення та уречевлення). Душа міста як материнська пам'ять місця зародження (варіативного "прикріплення") є психікою здійснення (планувальною проекцією душі) феноменів дійсності, носієм їхніх смислосзначень як поля сповнення інформаційного єднання. Душа міста як психіка його самовизначення (ідентичності) є також навиком уміння, інструктивно-інструментальним рецептором-диригентом (матричним комутатором) експлікації і імплікації (у історичній перспективі) ареалів розселення, світовідчуттєвою платформою рефлексії ходу проявлення (екзистенції) ландшафтного цілого і "розширення" пам'яті уміння здійснення діяльності.

Душа топоформи міста як психіка її втілення надає іменованому процесо-середовищному (ландшафтному) феномену розселення (що укорінюється як тинктура у його психофізичному тілі) естетику формування, етику функціонування, гігієну (здоров'я) розвитку і мову відтворення (у трансцендентному переході мова форм – мова речей). Сума іпостасей свідомості душі ("свідомих" складових душі) проявляється у психіці міста як раціональність (від свідомості), інтуїція (від підсвідомості), інстинкт (від досвідомості), мудрість-осаяння (від надсвідомості) – як спонукаюча засада (мистецтво) мислєдіяльності і життєдіяльності ландшафтного цілого.

Важливим питанням, що потребує окремого обговорення є іменування форм-логосів як продуктів креативних процесів формостворення та речей, що ними реплікаційно породжуються в процесах формовтілення. Як було зазначено вище, існує синкретизм ідеальних нелокальних трансцендентностей ентелехії Душі і еманации Духа й реальної локальної іманентності психофізичного (матеріально-ментального) Тіла речей (феноменів дійсності). О.Гурко пише, що Платон був першим, хто чітко ухопив опосередковуючу природу імені, що розташовується між іменованою річчю і знанням про цю річ, феноменом і ноуменом, іманентним і трансцендентним. Місцеположення імені

не тільки між двома, але належить і характеризує обох. Ім'я, згідно з Платоном, нерозривно пов'язане з обома сторонами, що їм поєднуються і які відображаються за його допомогою [23, с.46]. Психіка не взаємодіє із психофізичним тілом (річчю), але є його зворотнім "сигналізатором" ходу і стану втілення (роботи душі-конфігуратора), а також знаннєвим авторегулятором рекурсивних процесів. Тому імена безпосередньо зв'язуються із знанням, коли застосовуючи до імені це знання воно стає його значенням. Ім'я несе знання про себе (епістема) як речі, що перебуває у спокої, коли душа [форми-логосу] "стоїть біля речей" [23, с.49]. Близькою до цієї тези є думка Г. Сколімовського: реальність завжди надається сукупно із свідомістю [психікою], що осмислює її (визначена спрямованість свідомості за Е. Гусерлем), причому акт осмислення є водночас й актом трансформації [12, с.56]. Не випадково й П. Вайль пов'язує ім'я речей з топографією (яка "важливіша за географію"), що несе мотиви відтворення життєвих трансформацій [30, с.419]. Почуття (і переживання) причетності до (транс)формаційних змін й забезпечує дух міста.

Дух міста як речі – ідея Промислу щодо її смислової ролі, ключові значення Задуму її місії (призначення) і здібність розуміння та регулювання її здійснення (націленість пам'яттю уміння управління) у вічному циклостадійному русі від створення власного іменованого логосу (топоформи) до актуалізації і активізації атрибутів топоформи міста, що втілюється, у передумовленому форматі майбутнього існування із постійним сходженням до батьківського джерела автомодуляції задля підтримки аподиктичної модальності мови ідей як двигуна мови-артикулятора (реалізація принципу суперпозиції втілення, уречевлення та означення) стосовно ейдос-феноменологічних характеристик ландшафтного цілого. Дух міста як смислова проекція Духу вічності є навігатором і коректором смислосзначених параметрів роботи логос-системного механізму та режимів його інтенсивності на різних стадіях життєвого циклу феноменів дійсності розселення, який (дух міста) постає як імпульсивно-модуляторне поле сповнення енергійного єднання, що видозмінюється в залежності від психофізичної зрілості (композиційної сформованості) тіла міста, обставин і умов роботи логос-системного механізму (душі міста), обумовлених й якістю дослідницьких інтерпретацій дійсності та управлінських стратегій "осіб, що приймають рішення" стосовно самовизначення і саморегулювання міста-ареалу розселення.

Дух міста являє собою смислосзначену еманацию, що одвічно виникає на "порозі-парвисі" смислової поверхні Ідей і пронизує світ дійсності (стосовно кожної речі) один раз як дух-нус ідей атрибутів і ресурсів, що закодовуються та згортаються (запаковуються) у іменованих топоформах-логосах, другий раз – як дух-розум заохочення, цілезначення, розуміння і здійснення експлікації

топоформи-логосу із декодуванням та розгортанням (розпакування) адекватного ансамблю смислослачень задля втілення і означення (оживлення і одухотворення) процесо-середовищного тіла міста. Таким чином дух міста забезпечує інтелектуальну атмосферу (вільне "дихання") любові, свободи, гідності і творчості, телеологічну стійкість осмисленого цілеспрямованого (само)управляемого циклостадійного руху міста (трансцендентний автопоезис) і визначає іманентну локальну психофізичну єдність і духовну просякнутість тіла міста як ландшафтного цілого (місто – замкнена нескінченість за К.Абе), скоординованість процесів (надихання творчості) миследіяльності і життєдіяльності феномену дійсності розселення.

Встановлення об'єму та взаємозв'язку розглянутих понять як "згущень" смислів становлення та перетворення світу дійсності, розрізнених складових її феноменів-речей, а також координація відповідних термінологічних визначень (та діапазонів шкал значень здійснення) дозволяють уточнити семантичний зміст опорних уявлень стосовно об'єкту, цілей, методів та завдань містобудівних досліджень і планувальних управлінських рішень щодо трансформаційних змін (гармонізації) дійсності розселення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філософська думка (український науково-теоретичний часопис), 2015. – №5 (Термінологія). – 118 с.
2. Дюжев С.А Мова і культура у філософії розселення // Мова і культура (науковий щорічний журнал). – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004 – Вип.7. – Т.І. Філософія мови і культури. Психологія мови і культури. – С.38–43.
3. Філософська думка (український науково-теоретичний часопис), 2016. – №2 (Philosophy of Mind). – 120 с.
4. Солодка О. До риторичного аналізу дискурсу Philosophy of Mind / О.Солодка // Філософська думка, 2016. – №2. – С.48–56.
5. Комар О. Тесеєві мандри свідомості / О.Комар // Філософська думка, 2016. – №2. – С.57–70.
6. Сінкевич О. Берег безсмертя. Дванадцять передчуттів апокаліпсису. – Луцьк: ВМА "Терен", 2010. – 128 с.
7. Богатых Б.А. Фрактальная природа живого: Системное исследование биологической эволюции и природы сознания / Б.А.Богатых. – М.: Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2012. – 253 с.
8. Делез Ж. Складка. Лейбниц и барокко / Ж.Делез [Общ.ред. и послесл. В.А.Подороги. Пер. с франц. Б.М.Скуратова]. – М.: издательство "Логос", 1997. – 264 с.
9. Гильдебранд Д. фон. Что такое философия / Д. фон Гильдебранд [пер с

нем. А.И.Смирнова]. – СПб.: Изд. "Алетейя", ТО "Ступени", 1997. – 374 с.

10. Дюжев С.А. Артикуляція мови дійсності розселення / С.А.Дюжев // Мова і культура. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – Вип. 9. Том I (89). – С.84–87.

11. Верлока В. Ідентичність: від феноменології до етики / В.Верлока // Філософська думка, 2015. – №6. – С.89–103.

12. Налимов В.В.Спонтанность сознания. Вероятностная теория смыслов и смысловая архитектоника личности / В.В.Налимов, Изд. 3-е. – М.: Академический Проект; Парадигма, 2011. – 400 с.

13. Госвами А. Самосознающая вселенная. Как сознание создает материальный мир / Амид Госвами; Пер. с англ. А.Киселева. – М.: Открытый мир, Ганга, 2008. – 446 с.

14. Раппапорт А.Г., Сомов Г.Ю. Форма в архитектуре: Проблемы теории и методологии / А.Г.Раппапорт, Г.Ю.Сомов. – М.: Стройиздат, 1990. – 344 с.

15. Фьюмара Л. Living organic architecture / Л.Фьюмара // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – К.: КНУБА, 2003. – Вип.11 – 12. – С.113–122.

16. Хайдеггер М. Что зовется мышлением? / М.Хайдеггер [пер. с нем. Э.Сагетдинова. – Изд. 2-е]. – М.: Академический Проект, 2010. – 352 с. (Философские технологии).

17. Глазычев В.Л. Социально-экологическая интерпретация городской среды / В.Л.Глазычев. – М.: Наука, 1984. – 181 с.

18. Панич О. Аристотелева "усія": між субстанцією, сутністю і не перекладністю / О.Панич // Філософська думка, 2016. – №5. – С.33–49.

19. Дюжев С.А. Логос і ейдос як конституенти походження мови форм та мови речей дійсності розселення / С.А.Дюжев // Мова і культура (Науковий журнал). – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2014. – Вип.17. – Т.VII (175). – С.24–32.

20. Громыко Н. Мюнхенская школа трансцендентной философии: методологические аспекты / Н.Громыко // Методологический и игротехнический альманах "Кентавр", 1995. – №1. – С.23–34.

21. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття. Вибрані філософські етюди / А.О.Баумейстер. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – 473 с.

22. Бёме Я. Ключ / Якоб Бёме // Герметическая космогония [Пер. с англ. Г.А.Бутузова]. – СПб.: Азбука; Петербургское Востоковедение, 2001. – С.170–246.

23. Гурко Е.Н. Божественная ономотология: Именование Бога в имяславии, символизме и деконструкции / Е.Н.Гурко. – Мн.: Экономпресс, 2006. – 446 с.

24. Ильин В.Н. Статика и динамика чистой формы, или Очерк общей морфологии / В.Н.Ильин // Вопросы философии, 1996. – №11. – С.91–136.
25. Ковалев А.П. Ландшафт сам по себе и для человека / А.П.Ковалев. – Харьков: "Бурун Книга", 2009. – 928 с.
26. Дюжев С.А. Логос-системні та ейдос-феноменологічні основи планувальних рішень (риторична грамати́ка суперпозиції містобудівного ландшафтного цілого) / С.А.Дюжев // Містобудування та територіальне планування. – К.: КНУБА, 2015. – Вип. 55. – С.149-169.
27. Никитин В., Чудновский Ю. Метатектура (Иной взгляд на архитектуру и город) [Сб. статей и докладов]. – К.: Оптима, 2016. – 316 с.
28. Черноушек М. Психология жизненной среды / М.Черноушек; Пер. с чеш. И.И.Попа. – М.: Мысль, 1989. – 176 с. (Человечество на пороге XXI века).
29. Рубл Б. Шанс зустрічі з іншими людьми є тим, що створює багатство міста / Блер Рубл // Анатомія міста: Київ (Урбаністичні студії). – К.: Смолоскип, 2012. – С.50–58.
30. Вайль П. Гений места / Петр Вайль; Послесловие Л.Лосева. – М.: Издательство КоЛибри, 2007. – 486 с.

Дюжев С.А.,
Институт архитектурного менеджмента, г. Киев.

**ОНТИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ РАЗЛИЧЕНИЯ
СОДЕРЖАНИЯ КОНЦЕПТОВ "ДУХ ГОРОДА", "ДУША ГОРОДА",
"ТЕЛО ГОРОДА" КАК СОСТАВЛЯЮЩИХ ФЕНОМЕНА
ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ РАССЕЛЕНИЯ
(трактовки поняття "mind" как средство обогащения креативно-
рекурсивной концепции расселения).**

На базе анализа практики перевода и трактования понятий "mind", "сознание", "психика" предложена версия семантического содержания и логос-системной суперпозиции понятийно-терминологического поля взаимодействия трансцендентных полярных начал в контексте представлений креативно-рекурсивной концепции расселения.

Намечено содержательное различие и онтическое совмещение и согласование определения понятий (концептов) "дух (ум, разум) города", "душа (психика) города", "тело (ландшафтное целое) города" для совершенствования и версий возможного реформатирования теоретико-методологической базы градостроительного планирования.

Ключевые слова: душа, дух, сознание, психика самоопределения, память

умения (mind), рефлексия, действительность расселения, дух города, душа города, тело города.

**Dyuzhev S. A.,
Institute of architectural management, Kyiv**

**ONTIC PREMISES AND SEMANTIC DISTINCTIONS OF CONTENT FOR
CONCEPTS "SPIRIT OF THE CITY", "SOUL OF THE CITY",
"BODY OF THE CITY" AS CONSTITUENTS FOR PHENOMENON OF
SETTLING REALITY**

**(interpretation of notion "mind" as means for enrichment of creative-recursive
settling concept).**

On the base of analysis of practice of translation and treating for concepts "mind", "consciousness", "psychics" the version of semantic content and logos-system superposition for conceptual-terminological field of interaction of transcendental polar sources in the context of notion of creative-recursive settling concept is proponed.

Meaningful distinguishing and ontic conjunction and concordance of estimation of notions (concepts) "spirit (mens [Latin], reason) of the city", "soul (psychics) of the city", "body (landscape whole) of the city" for improvement and versions for possible re-formatting of theoretical-methodological base for city planning.

Key words: soul, spirit, consciousness, psychics self-determination, mind (memory for ability), reflection, settling reality, spirit of the city, soul of the city, body of the city.